

KERTINĖ PARAŠTĖ

Mažvydo „Katekizmo“ sukakties šešėly

Klaidas pramušusi versmė

Istorija yra įvykių ir datų pynė. Daug matome atgal pažvelgę. Bet vos vos graibomės šandienos blankumoje. O ateičiai, tirštai tamsai, esame visiškai beregiai. Ilgoje Lietuvos praeities juostoje šimet savo dėmesį sulaukome ties 1547 metais, kai prieš puspenktą šimtmečio spaustuveje gimė pirmoji lietuviška knyga.

Įvykis nepaprastas. Jo įvertinimui būtina pabrėžti, kad lietuviai, turėję gražią kalbą, iki tada buvo beraščiai, taigi neturėję savo rašto. Valstybiniai dokumentai naudojo bažnytinį rusų ir gudų kalbų mišinį, didikai laiškais susisiekdavo lenkiškai, rusiškai, prancūziškai ar lotyniškai, o lietuviškai — nei raideles, nei su nosinėm, nei be nosinių.

Tiesa, lietuvių kalba rankraščių lotyniškųjų alfabetu jau šiek tiek buvo humanitarinių mokslų darbuotojų stalčiuose ir lentynose. Kiekvienas šių mokslininkų bandė lietuviškai rašyti taip, kaip jam atrodė geriausia, nebuvo jokių taisyklių ir tarp jų negausių ankstyvųjų lituanistų net stigo ryšio.

Ir štai 1547 metais į pasaulį išsklindingai atkeliavo *Katekizmas*, pirmoji lietuviška knyga. Ją paruošė Martynas Mažvydas, lietuvių liuteronų pastorius, prieš tai labai mažai girdėtas.

Apie Mažvydą ir jo *Katekizmą* buvo, yra ir bus daug kalbama. Juk tai pirmoji, labai stipri mūsų kultūros versmė, peršokusį gausias, subtilias, giles minties, tačiau primityvias liaudies kūrybines pastangas. Ši versmė parodė ir mūsų valdovų bei įtakingų asmenybių klaidas.

Štai kokia grynai tiesa, tariama apie *Katekizmo* pasirodymo metą: iš Rytų plūdo rusų kalba; iš Pietų — plaukė lenkiškumas; lietuvių tauta atsirado mirtiname pavojuje.

Ar ne mūsų kunigaikščiai rėpiojo ir Rytus, ir ten bruko dukras ir sūnus, o per jų ryšius atidarė rusams vartus į Lietuvą? Kiek dėmesio didikai skyrė saviems žmonėms, ypač žemaičiams ir prūsų palikuonims bei aplamai Lietuvos Vakarams? Kodėl bent valstybiniais reikalams jie nesistengė sukurti

savo rašto, bet rėmėsi slaviskais ir lotyniškais dokumentais? Pudarutuose perukuose šokdavo menuetus ir gainiodavo valstiečius, o visa kita tebūna Dievo, kuriuo taip pat mažai rūpinosi, valioje.

Istorijoje tvirtinama, kad per Katalikų Bažnyčią plito lenkiškumas. Žinoma, plito. Bet ar tai buvo piktas, tyčinis Lenkijos kėslas? Ar tada karaliams rūpėjo, kaip kalba jų pavaldiniai? Jie žiūrėjo, kad daugiau išsiluptų turto. Juk anais laikais tautinių valstybių nežinome, o Lenkija sau karalius pirkinėjo Lietuvoje, Švedijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje. Valstybės buvo tarsi šiandieniniai privacijos nuosavybės dvarai. Lenkija tuo metu Lietuvos dar nelenkino. Lenkinosi patys lietuviai.

Pagonims, naujai pakrikštytiems, reikėjo dvasininkijos. Tad ir atvyko Lietuvon menkai gabūs lenkai kunigėliai, nes tai buvo panašu į tremtį užkampin. Ar lauktina, kad jie mokysis lietuviškai? Prižiūrėti bažnyčiai dovanotą didoką karaliaus ūkį ir auginti karvytes atrodė lengviau kaip mokytis pagonių kaimo. Kur slėpėsi Lietuvos didikai? Kodėl jie nesušoko ruošti lietuvių kunigų? Savo vaikus siuntinėjo į Europos universitetus, bet dvasininkija jiems nerūpėjo. Pastatysi bažnyčią — ji amžiams garsins tavo vardą; išmokysi dešimtį kunigų — jie mirs — ir po tavo vardo. Mūras pastovesnis už žmogų. O pati Katalikų Bažnyčia? Ar ji nesu-sigaudė, kad žmogus Dievą tada pamilsta, kai gali su juo susikalbėti? Ypač jo igaliojiniui kunigui kalbėdant, kai atmatuojama keli gortiai grūdų ar maišan įstumiama raiba vištėlė.

Katalikų Bažnyčia tyčiomis Lietuvos nelenkino. Ji, tada lyg su mūsų didikais susitarusi, tik demonstravo rūpestingumo stoką ir gal net apsilėidimą.

Mažvydo *Katekizmą* išugdė evangelikų liuteronų pastangos. Šio fakto kartais mes nepastebime. Protestantai vykdė savo misijas ir jas vykdė protingai. Prūsijos kunigaikštis Albrechtas, aktyvus Liuterio mokslo skleidėjas, žinojo, kad suprantamas Dievas yra savas ir mielas širdingasis Dievas. Todėl kunigaikštis pasikvietė ir globojo iš-

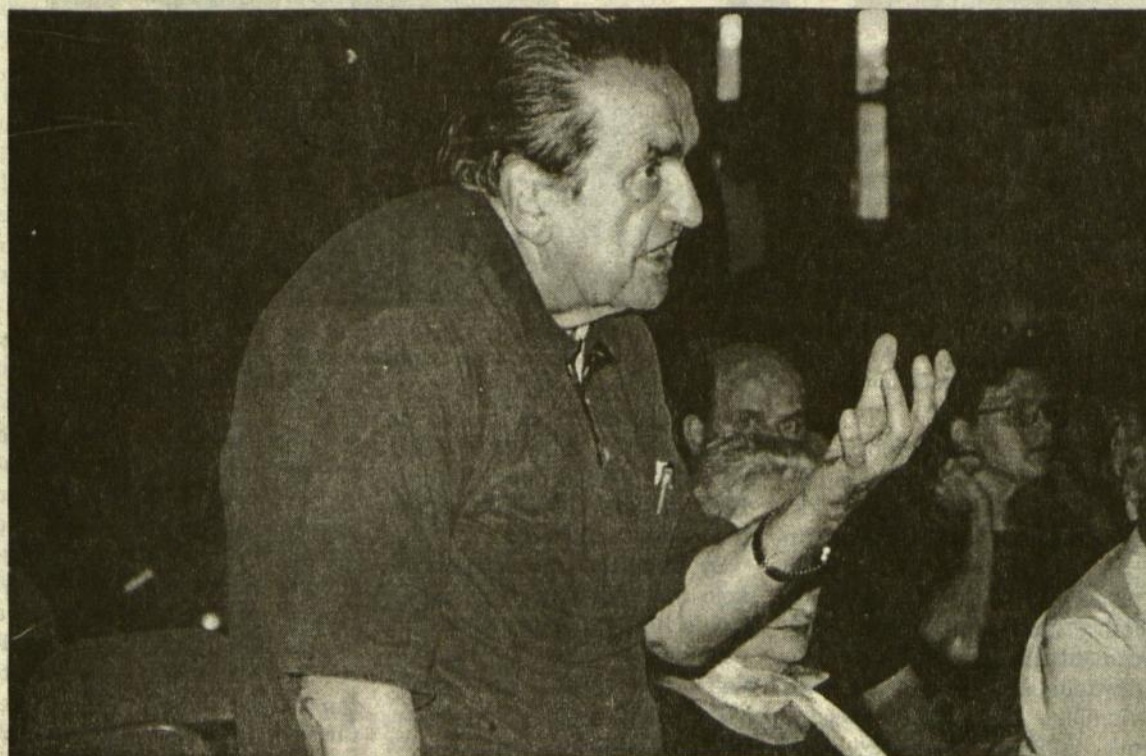
Kas gi ten aukso spindulius beria...

DALIA
STANIŠKIENĖ

Tradicinės Ateitininkų studijų dienos Darbo dienos savaitgalį, šių metų rugpjūčio 29-31 dienomis „Dainavoje“, Manchester, Michigan, sutraukė, registruojant Vakarės Valaitienės žiniomis, daugiau negu 150 vyresniųjų ir jaunimo. Rinkomės jau dešimtą kartą pasidalinti mintimis, pasiinformuoti, padraugauti vieni su kitais ir pasikartinti vieni kitus tolimesnei mūsų sąjūdžio veiklai.

Pirmieji šių Studijų dienų organizatoriai — dr. Algis Norvilas ir Birutė Bublienė daugelį metų rengė šį prasmingą ateitininkų susibūrimą. Šimet savaitgalį surengė ir jam vadovavo Juozas Polikaitis, tik perleides Ateitininkų federacijos vado pareigas savo įpėdiniui Lietuvoje. Tad šios Studijų dienos, vykusių tuoj po Nepaprastosios ateitininkų konferencijos Palangoje, buvo ypač aktualios ir svarbios, skatinančios tarpusavio bendravimą ir ateitininkiškos veiklos sustiprinimą išėjimoje — mūsų visų pagrindinį rūpestį šiuo metu.

Savaitgalis pradėtas penktadienio vakarą (rugpjūčio 29 dieną) su Aleksandro Plenio vaizdžiuose „Kelionė po Lietuvą“ ir susipažinimo vaišėmis „Baltojo avino“ svetainėje, kuriomis rūpinosi A. Lietuvninkienė.

Dr. Vytautas Vygantas, Ateitininkų federacijos Garbės pirmininkas, kalba šiemetinėse Ateitininkų studijų dienose Darbo dienos savaitgalį Dainavoje, Manchester Michigan.

Rimos Polikaitytės nuotrauka

Šeštadienį (rugpjūčio 30 dieną) — vyko trys paskaitos labai įvairiomis temomis. Pirmoji paskaitininkė, pedagogė Laima Šalčiuvienė, ateitininkų skyriaus *Drauge* redaktorė, pavadinė savo paskaitą „Užrakinti vartai — pedagoginis pašnekesys“. Įžvalgiai, įdomiai, vaizdines priemones pasitelkdama, prelegentė supažindino klausytojus su mokymosi trūkumais (learning disabilities). Ji pažvelgė į šios problemos istorinę raidą, simptomus, priežastis,

krašto įstatymų reikalavimus, pagalbą tokią problemą turintiems. Jos pašnekesys davė įžvalgumo ir save ir savo aplinką, susiduriant su vaikais, turinčiais šią mokymosi trūkumų problemą. Raktas į šių problemų nustatymą ir pagalbos pritaikymą esąs nuoseklus, nuodugnus, nuolatinis vaiko patikrinimas. Šie nenormalumai (disabilities) gali pasireikšti negalėjimu skaityti, rašyti, kalbėti... Toks individas mato, girdi ir turi normalų ar net aukštesnį

intelektualinį pajėgumą (IQ), bet nepajėgia naudoti informacijos, kuri jam pateikta. Šių mokymosi trūkumų priežastys gali būti paveldėjimas, gimimo trauma, traumas po gimimo (deguonies trūkumas), insultas, kraujo krešulys, nuolatinis ausies uždegimas — negirdėjimas, ir t.t. Prelegentė išskėlė šių mokymosi trūkumų pasekmes (pvz., savigarbos stoka) ir pažvelgė, kad šioms kliūtims pašalinti yra priemonių. Tuos vartus galima atidaryti — prob-

silavinusius lietuvius kaip Rapolionį, Kulvietį, Mažvydą, ruošdamas juos liuteronų kunigais lietuviams. Primintina, kad misijų tikslu jau dveji metai anksčiau Albrechtas buvo pasirūpinęs katekizmo išleidimu prūsų kalba. Taip jis finansavo ir lietuviškąjį Mažvydo *Katekizmą*.

Lietuvių kultūros istorijai reformacija užžiebė ne vieną vardą, jų tarpe ir Donelaitį. Protestantizmo plitimą Lietuvoje, kur žmonės mėgo pastovumą, turbūt sulėtino jo nesibaigiantis šakojimasis į daugelį atžalų, skaldęs ir tokias didikų šeimas kaip Radvilų. Žinoma, prabudo ir katalikai. Dvidešimt aštuoneriais metais vėliau už Mažvydo *Katekizmą* Vilniuje buvo atspausdintas Mikalojaus Daukšos iš lenkų ir lietuvių kalbą išverstas katekizmas lietuviams, o dar po ketverių metų išėjo to paties Daukšos garsioji *Postilė*. Kai atsirado lietuvių katalikų kunigų, žinome, kokią milžinišką darbą jie atliko lietuvių atgimimo laikais. Strazdelis, Valančius, Maironis, Vaižgantas, Jakštas, Krupavičius, Laukai-

tis... Bet tai veikė lietuviai dvasininkai, Katalikų Bažnyčiai neprieštaraujant ir neskatinant. Katalikų Bažnyčia Lietuvoje, vietinių žmonių atstovaujama, ypač skaudžiai aukojosi sovietinės okupacijos metu, ištvėrusi pusšimtį metų.

Malonus sukrėtimas

Žiūrime atgal ir, kaip minėta, puikuojamės geru regėjimu praeičiai: kunigaikščių ir didikų klaidos lyg ant delno guli, anų laikų Katalikų Bažnyčios nerangumas net stebina. O mums šiandieną pažinti maišo riedančio gyvenimo dulkės. Nors reiktų gerai gerai suprasti, kas vyksta aplink mus ir mūsų tarpe.

Kaip šitai suprasti? Juk esame malonios staigmenos, Lietuvos nepriklausomybės, didžiulio sukrėtimo. Ši staigmena tiek pakeitė mūsų būseną, jog net akyse raibuliuoja. Užsienio lietuviams buvo lengva susigaudyti, kai visomis jėgomis, rankomis ir gal net dantimis kabinomės ir labai prasmingą kovą už Lietuvos laisvę. Tada ir tautiško išlaikymas buvo prasmingas — piktas niekadejau, už tavo nugaros mes, laisvi lietuviai, rikiuojamės! Be to, juo daugiau turėsime žmonių, tuo lengviau bus sėkmingai dirbti. Šiandien toje mūsų ništingo darbo praeity matome, kad visų pastangų stadionas, kuriame telkėsi kiekvienas lietuvis kautynėms su valstybės ir tautos priešu, buvo genialios minties pagimdyta Lietuvių Bendruomenė (LB). Nesvyruojanti, tvirta, atkakli pasirinktam kely, vedančiam į visos tautos, ne į kokios nors

vienos grupės, gerovę. Išmincingoji, patvari LB! Todėl svarbiais atvejais jai pakludavo ir susidrausminimui priešingi lietuviai.

Žinoma, ir ji neišsisuko be nervingų trūkčiojimų. Pradžioje, kol dar buvo apyptirės senos imigracijos draugijos ir organizacijos, gal reikėjo kantriai pasižvalgyti kokio nors jungiančio kelio ir nesibrauti į dominuojančią viršukalnę. ALTo ir VLiko erzimas augino visuomenines piktžoles. Aplinkos sukurimas vadinamų Reorganizatorių (Reorgu) atsiradimui buvo apgalintinas. Pagaliau PLB valdymą drąsus žmonėjimas šio krašto Bendruomenės darželiuose, lyg pati PLB tuos darželius būtų sodinusi ir laisčiusi, kūrė nerangumą.

Kaip ir Mažvydo *Katekizmo* laikus liudiodami, taip ir čia išvardinome kelias klaidas, naudodamiesi praeities permatymo dovana. Juk ir klaidos šalia LB nepaprastos vertės vaisių yra istorija. Kažkur skaičiau, kad kiekviena valstybė ir tauta, kiekviena organizacija privalo rašyti dvi istorijas: darbų ir klaidų. LB darbai aprašyti ir aprašomi, o šie keli žodžiai tebūna jos klaidų istorijos pradžia.

Kokiais vėliausios technikos įtaisais naudotis, kad pramuštume tamsų šarvą, kuris gaubia ateitį? Juk Bendruomenei, ypač JAV LB, reikia susigrąžinti, kuria linkme tenka veržtis. Geriausi patarėjai turbūt ir šįkart liks burtininkai, nors spelioti nedraudžiama.

Rusija dar ilgai ieškos savyje tvarkos ir ilgai jos neras. O be-

siblaškas kaimynas yra nepatikimas kaimynas. Šiandieninė Rytprūsų padėtis Baltijos valstybes pavertė Rusijai geografinę rakštą. Todėl Rytuose kabo ir ilgai kabos Lietuvai pavojus net ir tada, kai Vilnius ir Maskva bičiuliuosis gražiais žodžiais ir naudingais ekonominiais ryšiais. LB, ypač šio krašto LB, negali liautis besidomėjusi Washington'o ir Europos politiniais mostais, negali nereaguoti į mums pavojingus politinius reiškinius.

Aktyvus užsienio lietuviai sudaro gal tik vieną šimtąją dalį tautos. Tad jie, net eidami a. a. Motinos Teresės keliu, medžiagiskai Lietuvai išlaikyti negali. Išmeskite mintis apie savo finansines galias. Jų neturime ir Lietuva tai žino. Gelbėti našlaidį, invalidą ar kitokį nelaimingą yra krikščioniška pareiga, o ją mūsų vardu ir su mūsų parama vykdo BALFas. Šiuo metu medžiaginė pagalba privalo keisti kryptį — iš Lietuvos lauktina paramos LB pastangoms kultūrinėje ir švietimo srityse. Vadovėliai, solistai, aktorai mus turėtų pasiekti valstybės lešomis. Net LB žmonės, dalyvaudami Lietuvių fondo pelno skirstyme, privalėtų šaltai žiūrėti į siūlymus, pinigų kreipiančius Lietuvon, išskyrus labai, labai ypatingus atvejus. Pinigai ar siuntiniai ten, kur jie nėra būtini, tikros meilės nežiebia. Žmonės riša mintys, ne padėvėtos suknelės.

Lietuviai likti — štai LB tikslas ir siekis. Ir net nebūtinai lietuviškai kalbančiais. Šiandieninė erdvė be tvorų, leidžianti Lietuvai ir jos pabiroms laisvai

lemti tiksliai nustačius.

Litos Rugienienės paskaita — „Ar Lietuvai yra reikalinga lietuvių (užsienio lietuvių)?“ pažvelgė į mūsų ryšį su Lietuva. Ji teigė, kad pirmiausia šalį, kaip ir žmogų, reikia pažinti, kad pamiltum. Mūsų vaikai turės ryšį su Lietuva, kuri drąsiai eina į 21-ąją amžių. Bendravimas gali būti įvairus: žmogaus su žmogum, organizacijos su organizacija, Bažnyčios čia su Lietuvos Bažnyčia. Bet valstybiniu atžvilgiu bendravimas yra visai kitoks ir ypač svarbus. Tad Lietuvos Seimas sutiko sudaryti bendrą komisiją bendradarbiavimo gairėm nustatyti (5 nariai iš išeivijos, 5 iš Lietuvos), kuri remtųsi Lietuvos Konstitucija ir Lietuvių Charta (Lietuvių Bendruomenės išeivijoje). Tautiško idėja labai svarbi ir Lietuvai, ir išeivijai. Kodėl svarbu Lietuvai padėti? Iš Vakarų į Lietuvą ateina visoks „šlamštas“ ir tie nuodai sulaušina žmones ir fiziškai, ir dvasiškai. Pora iš jos minėtų pavyzdžių: cigarečių ir alkoholio reklamos daro daug įtakos jaunimui; angliški vaikams knygų patraukliai išleisti vertimai, o tuo tarpu lietuviškų pasakų iliustracijos — negražios, nepatraukiančios vaikų. Komisija šiuos ir panašius reiškinius iškelia. Įstatymas prieš tokias jaunimą patraukiančias reklamas jau prarastas, bet reikia tuos įstatymus ir vykdyti. Kalnų gal nenu-

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Mintys Mažvydo „Katekizmo“ sukakties proga • Ateitininkų studijų dienos Dainavoje • Rytprūsų našlaičiai Lietuvoje po karo • Leonardo Andriekaus eilėraščiai • Lietuviškasis modernizmas • „Margučio II“ koncerto laukiant • Pokalbis su „Armonikos“ vadovu • Jonės Kvietytės-Young paroda

Vytautas Volertas

* Pastabos JAV LB Tarybos sesijoje 1997 m. rugsėjo 27 d. Philadelphiaje.

Ateitininkų studijų dienos Dainavoje

(Atkelta iš 1 psl.)

versim, bet tam tikrą teigiamą įtaką galima ir reikia padaryti. Tauta po 50 metų okupacijos neturi savim pasitikėjimo; mes turime padėti jiems tą pasitikėjimą susigrąžinti.

Komisija taip pat įneša vakarietiško problemų sprendimo metodą susitarimo būdu. Iki šiol tai gan gerai sekėsi. Lietuva labai laukia čia studijos baigusio jaunimo su vakarietiška patirtimi (ypač verslo srityse). Yra keliama mintis sudaryti jaunų profesionalų vadybą, į kuriuos Lietuva galėtų kreiptis, nesgi Lietuvos ateitis — jaunimo rankose. Lietuva turi išnaudoti savo puikią geografinę padėtį. Kas naudojasi Internet — jau gali skaityti kasdien Lietuvos rytą.

Komisija siūlo kurti darbo — kultūros grupes kartu su Lietuva. Pavyzdžiui, šįmet 400 metų pirmosios lietuviškos knygos sukaktis bus švenčiama abiejose Atlanto pusėse: Amerikoje vyks daug minėjimų įvairiuose lietuvių telkiniuose. Lietuvoje perspausdintas Mažvydo katekizmas.

Prelegentė teigė, kad Lietuva tikrai nori mūsų patirties, o ne tik dolerių, kaip daug kas mano. Lūda Rugienienė baigė mintim, kad niekas dar neturi recepto, kaip šias visas mintis įgyvendinti, tačiau šios komisijos uždavinys suburti žmones, kurie padėtų kurti prasmingą ir gražią Lietuvos ateitį ir puoselėtų tikrą lietuvišką kultūrą.

Popietinėje šeštadienio paskaitoje kalbėjo kun. dr. Kęstutis Trimakas tema: „Kaip pasitiksim Kristų Jo 2000-ajame gimtadienyje?“ Prelegentas pradėjo mintim, kad Jėzus turi vėl gimti mūsų sielose, švenčiant Jo 2000-ąjį gimtadienį. Tė 2,000 metų turi būti ne vien pamirėjimas, bet išgyvenimas — apmąstymas. Postmoderniniuose laikuose tikėjimas yra atšipęs: esame įtaigaujami „New Age“, pluralizmo, sekuliarizmo... Šiandien krikščionybė yra tik sala pluralistinėje bendruomenėje, bet svarbi sala su nepaprastais lobiais. Šv. Tėvas ragina mus būti atvirais Kristui, kad neliktų salos, o ateitų meilės kultūra tarp visų.

Prelegentas vaizdžiai išaiškino Šv. Tėvo planą, keliaujantį 2,000-metį. 1997-įjį — Dievo Sūnaus, kuris tapo žmogumi mūsų išgelbėti, metai. Tai tike-

Sajungų centro valdybų atstovai, kalbėję Ateitininkų studijų dienoje, Dainavoje: (iš kairės) dr. Algis Norvilas, Ateitininkų sendraugis, Asta Čuplinskienė, Moksleivių ateitininkas, Vytautas Žemaitaitis, Studentų ateitininkas, ir Vakarė Valaitienė, Jaunučiū.

Rimos Polikaitės nuotrauka

jimo metai, kurių nuostabiasias pavyzdys — Dievo Motina Marija. Pabrėžiamas Krikšto sakramentas. Skatinama dalintis tikėjimu. 1998-įjį — Šventosios Dvasios — Vilties metai. Pabrėžiamas Sutvirtinimo sakramentas su Šventosios Dvasios dovanomis. Skatinama siekti vienybės su kitais krikščionimis. 1999-įjį — Dievo Tėvo metai — Meilė. Pabrėžiamas Atgailos — Susitaikymo su Tėvu sakramentas. Skatinamas dialogas su pasaulio religijom. 2,000-įjį — Šventiausios Trejybės metai. Garbinimas ir dėkojimas — Eucharistija.

Kaip atsiliepsime į šį Šv. Tėvo planą? Nors 1997-įjį jau eina į galą, kun. Trimakas siūlė šių metų — Dievo Sūnaus — temą pratęsti iki ateinančių Velykų. Reikia išsamiai Kristaus istoriją ir dvasinę reikšmę, siekiant artimo ryšio su Kristumi. Ateitininkų sąjūdžio ribose skatinti įgyvendinti šias temas savo susirinkimuose, spaudoje, namuose. Už organizacijos ribų siūlė dalintis Jo gimimo istorine ir dvasine tikrove su kitais, ieškoti įkvėpimo šiose temose savo kūrybai, menui: suorganizuoti grupę, kuri rūpintųsi spauda, leidiniais, paskaitomis šiomis temomis. Popiežius, Kristaus paskirtas būti Jo vietininku, kreipiasi į kiekvieną, tikintį Kristumi šiame nudvasintame istorijos tarpsnyje, pasitiktį Kristų kaip asmenišką žmonijos

atnaujintoją. Ateitininkams, pasirinkusiems „Visa atnaujinti Kristuje“, ne tik privilegija, bet ir pareiga tai daryti.

Šv. Mišias prieš vakarienių aukų amerikietis kunigas, Detroit'o lietuvių Dievo Apvaizdos parapijos administratorius. Giedojame ir atsakinejome lietuviškai, vadovaujant Pranui Zarankai. Tikinčiųjų maldas paruošė ir kitaip talkino Vincas Kolyčius.

Vakarinė šeštadienio programa buvo literatūros vakaras, kuriame savo kūrą skaitė Nijolė Gražulienė ir Dalia Stanišienė. (Šio literatūros vakaro aprašymą spausdinsime ateinančios savaitės *Draugo* priede. — Red.) Vakariinių savaitgalio programų koordinatore buvo Nijolė Balčiūnienė.

Profesoriaus Antano Maceinos dešimties metų mirties suakties proga sekmadienio rytą paskaitą skaitė sesuo Onutė Mikailaitė. Prelegentė (rugpjūtio 31 dienos) palietė Maceinos asmenį ir jo gyvenimo kelią. Prieškarinėje Lietuvoje Maceina tesireiškė tik penkerius metus, indamas visuomenės reformatoriaus rolę, kritiškai vertindamas lietuvių visuomenės kultūrinį kelią. „Jo gyvenimo vingiai — mūsų tremties išgyvenimų veidrodys“, teigė prelegentė. Jis siekė išlaikyti gyvą ir veiklią lietuviškos rezistencijos mintį. Buvo šauklys, kuris išjudino kitus. Taip pat buvo Europos studijų savaitės pradininkas. Religijos filosofija buvo pagrindinė Maceinos sritis. Reiškėsi kaip geras paskaitininkas, buvo studentų mėgiamas ir vertinamas profesorius, jiems nuosirdžiai atsidavęs. Išleido daugelį filosofinių knygų ir dvi poezijos knygeles. Kaip krikščioniškas egzistencialistas nėrėsi į blogio ir kančios problemą savitu būdu. Jo visuotinė vizija — krikščioniška vizija. Maceina nuostabiai permėtė modernių Švento Rašto studijų problematiką. Jo paskutinė 1987 metais išleista knyga *Ora et Labora* grįžta prie religijos ir kultūros santykiavimo klausimo ir kalba apie krikščionybės įkultūrinimą. Maceina mirė 1987 metais, Jurgio Matulaičio palaimintųjų paskelbimo metais. Sesers Onutės teigimu, Maceinos darbai turėjo savitą reikšmę išeivijai ir turės taip pat savitą reikšmę atgimusiai Lietuvai. Maceina visada moko prašneinti ir uždegti jaunimą. Buvo šiltas, draugiškas, bičiuliškas, vaišingas. Žavėjosi Šalkausiu, buvo artimas kun. Stasio Ylos draugas ir bendraklasius — kun. Yla jam buvo stipri parama. Sesers Onutės žodžiais, Maceina mūsų tautai buvo lyg Moze, skirtas vesti tautą naujais keliais.

Antroje sekmadienio ryto paskaitoje dr. Frances Covallesky (Kavaliauskaitė) kalbėjo apie M. K. Čiurlionio muzikinę kūrybą. Tai trečios kartos lietuvių iš Randolph, New Jersey, pianistė, gavusi bakalauro laipsnį iš muzikos Rutgers universitete, magistro — Manhattan muzikos mokykloje ir doktoratą University of Miami už studiją apie M. K. Čiurlionį. Yra laimėjusi stipendiją mokyti muzikos Austrijoje bei antrą vietą Floridos pianino konkurse. Profesorija universitete, moko muziką mokyklose bei dirba su bažnytiniu choru, kurį moko gregorianiško giedojimo. Dr. Covallesky su entuziazmu kalbėjo apie Čiurlionio gyvenimą bei jo kūrybą, uždegdama bei sužadėdama klausytojus. Savo kalbą iliustravo skaidrėmis bei Čiurlionio muzikos įrašais plokštelėse. „His music lifts up the soul“, teigė angliškai kalbanti lietuvių, su meile garsinanti Čiurlionio muziką svetimačių tarpe.

Trečioji sekmadienio paskaita — jaunos ateitininkės, astrofizikos magistrės Andros Baleišytės, siekiančios doktoratą iš astrofizikos. Jos tema: „Žvilgsnis į žvaigždžių ir erdves pasaulį“, kurią dėstė idomai, iliustruodama skaidrėmis. Leidėsi už žemę ir baigiant žvaigždę — saule. Pakely aplankė Marsą, Jupiterį (suzinojom, kad tai didelis kamuolys dujų, daugiau nei 100 sykų didesnis už žemę), Saturną (neturintį kieto paviršiaus) bei Neptūną... Išgirdome apie traukos ir greičio ribos taisykles. Su nuostaba klausėmės, kaip visata plėsiasi, galaktikos tolsta viena nuo kitos.

Svarbiausios šio savaitgalio temos, kviečiančios visus ateitininkus toliau jomis domėtis ir jas gvildinti, buvo palietos sekmadienio popietinio simpoziumo „Palanga ir mes“. Žvilgsnis į Palangos Nepaprastą konferenciją šią vasarą metė jos dalyviai: dr. Audrius Polikaitis, sesuo Daiva Kuzmickaitė, dr. Petras Kisielius ir dr. Vytautas Vygantas.

Audrius Polikaitis, vienas iš trijų konferencijos Palangoje pirmininkų, supažindino su konferencijos programa, išskeldamas pagrindinius punktus. Konferencijoje kalbėjęs dr. Adolfas Damušis pabrėžė Nepaprastosios konferencijos svarbą. Anot jo, viskas pasikeitė, bet kryžius liko tas pat... Su balsavimo teise konferencijoje dalyvavo 90 Moksleivių sąjungos, 60 Studentų sąjungos ir 110-113 Sendraugių sąjungos atstovų. Dalyvavo ir daug svečių. Buvo padaryta statuto pakeitimų.

Dr. Vytautas Vygantas, Palangos konferencijoje išrinktas Ateitininkų federacijos Garbės pirmininku, Dainavos savaitgalio dalyvių buvo sutiktas su nuosirdžiai ir šilta „Valio, ilgiausių metų, tau, valio“ daina. Dr. Vygantas džiaugėsi ir sveikino sėkmingą (nors ir audringą) ateitininkų valdybos grįžimą Lietuvon. Jis teigė, kad ateitininkai turėjo grįžti Lietuvon. Tačiau dabar atėjo laikas pergalvoti ateitininkų veiklos metodiką Lietuvoje. Ten negalima jaunų žmonių atitraukti nuo gatvės, mokyklos, savo aplinkos — jie kaip tik ten turi ieškoti Kristaus. 2,000-ųjų metų kongresas turės parodyti, kaip mes suvokiame ateitininkų gyvastį Lietuvoje. Ateinantys keleri metai tai mūsų visų — ir išeivijoje, ir Lietuvoje bendras atsinaujinimo laikotarpis.

Žvilgsnis į tolimesnę mūsų veiklą metė visų keturių sąjungų vadovybių atstovai. Vakarė Valaitienė perskaitė Jaunučių Centro valdybos pirmininkės dr. Onos Daugirdienės pranešimą. Pradedant su Čikagos — gausiausia (daugiau nei 100 narių) kuopa, jaunučiai veikia Hamilton'e (Kanada), Cleveland'e, Philadelphiaje, Los Angeles, Detroit'e, Boston'e. Moksleivių Centro valdybos vardu kalbėjo Asta Čuplinskienė, apibūdindama aštuonių stiprių kuopų veiklą: Čikagos, Boston'o, Detroit'o, Hamilton'o, Toronto, Vasario, 16-osios gimnazijos Vokietijoje, Cleveland'o ir Los Angeles. Moksleivių kuopos miestuose didėja. Gailė Černiauskaitė papasakojo apie Moksleivių Centro valdybos veiklą, darbus ir planus.

Vytautas Žemaitaitis, Studentų ateitininkų sąjungos pirmininkas, apibūdino studentų veiklą. Jų metinė tema „Grįžim prie pagrindų, kuriant naują ateitį“.

Sendraugių rūpestiais dalinosi naujasis Sendraugių sąjungos pirmininkas dr. Algis Norvilas. Ieškoti idėjinės orientacijos,

Juozas Polikaitis perdavė pareigas okupacijos augtiniui Vyngantui Malinauskui. Dr. Kisielius minėjo, kad konferencijai vadovavo puikus, patyręs pirmininkas. Jis sakė, kad ateitininkai Lietuvoje — įtakinga organizacija! Į konferenciją atsilankė Vytautas Landsbergis, Švietimo ministras Zigmas Zinkevičius, Seimo nariai, vyskupai. Dr. Kisielius galvoja, kad ateityje svarbūs balsavimai turėtų būti vykdomi raštu, kad visi ateitininkai galėtų dalyvauti. Konferencijoje vykę nesklaidumai — sudramatinti. Juk ir Reino konferencijoje Vokietijoje, jaunimas „kėlė triukšmą“... Ir demokratija kartais būna skaudė. Dr. Kisielius gražiai atsiliepia apie naują Federacijos pirmininką ir baigė žodžiais: „Tegyvuoja mūsų nauja ateitininkų vadovybė mūsų mieloj Tėvyne Lietuvoje!“

Šių metų Ateitininkų studijų dienos buvo turtingos dalyviais, paskaitomis, vakariinėmis programomis bei draugiška, pakili nuotaika. Už visa tai nuosirdi padėka rengėjams ir talkininkams. Linkime visiems dalyvavusiems pasisemtas mintis, entuziazmą ir tikrą ateitininkišką dvasią skleisti savose vietovėse ir dalintis su bendraminčiais ir draugais. Padėkime Lietuvai, bet stiprinkime ir savo veiklą išeivijoje. Teišsipildo dr. Vytauto Vyganto linkėjimas, pasakytas studijų dienų simpoziume: 2,000-aisiais metais kongrese turėsime parodyti, kad mes esame ATEITIES žmonės...

sutvarkyti sąjungą teisiškai (inkorporacijos klausimas), vasaros stovyklos organizavimas bei vietovių veiklos puoselėjimas — tai svarbiausi uždaviniai naujai centro valdybai. Dr. Norvilas teigė, kad reikia lankstios, veiksmingos organizacijos, tarpusavio bendradarbiavimo, vienijančio leidinio. Centro valdybos nariai žada palaikyti artimą ryšį su skyriais, lankyti vietoje.

Šv. Mišias šeštadienį aukėjo ir pamokslą pasakė Šv. Antano parapijos Detroit'e klebonas kun. Babonas.

Po vakariinės vykęs Muzikos vakaras, kurio programą atliko ryto paskaitininkė dr. Frances Covallesky, buvo tikra dvasinė puota. Talentingoji pianistė su išjautimu skambino Čiurlionio ir kitų kompozitorių kūrinius. Tauros Underienės salės papuošimas ir pianistės šilts pristatymas dar prisidėjo prie vakaro pakilių nuotaikos.

Šių metų Ateitininkų studijų dienos buvo turtingos dalyviais, paskaitomis, vakariinėmis programomis bei draugiška, pakili nuotaika. Už visa tai nuosirdi padėka rengėjams ir talkininkams. Linkime visiems dalyvavusiems pasisemtas mintis, entuziazmą ir tikrą ateitininkišką dvasią skleisti savose vietovėse ir dalintis su bendraminčiais ir draugais. Padėkime Lietuvai, bet stiprinkime ir savo veiklą išeivijoje. Teišsipildo dr. Vytauto Vyganto linkėjimas, pasakytas studijų dienų simpoziume: 2,000-aisiais metais kongrese turėsime parodyti, kad mes esame ATEITIES žmonės...

Broniaus Kutavičiaus kūriny — „Varšuvos rudens - 97" sensacija

Viena šiuolaikinės muzikos „Varšuvos rudens - 97" festivalio sensacijų rugs. 24 d. laikraštis „Życie Warszawy" pavadino lietuvių kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus kūrinio „Erotizmai" atlikimą.

Penkiolikos minučių kūriny valturnai, fleitai ir balsui susilaukė gausių žiūrovų plojimų ir savo brandumu bei kūrybiniu polėkiu pranoko visus tą vakarą atliekamus kūrinius. Kūrinio premjera vyko Varšuvos Chopin Muzikos akademijos salėje.

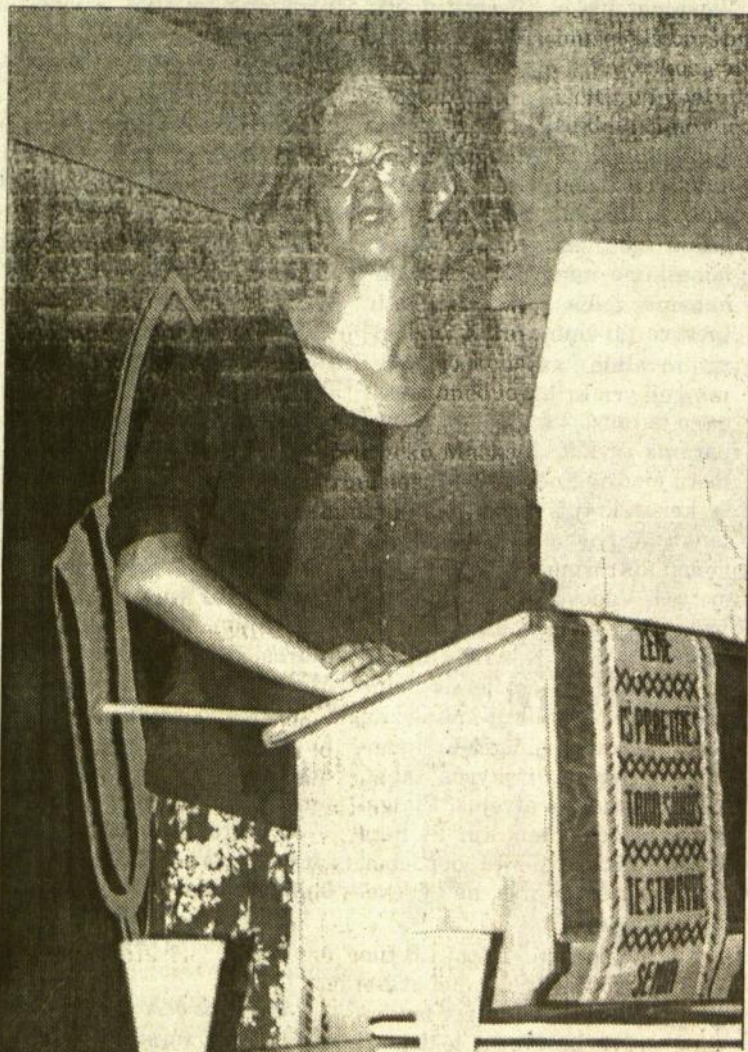
Žinomas latvių pianistas Rafi Charadzianianas Baltic News Service korespondentui sakė, jog nieko kita jis ir nesitiekė. „Nuo seno su dideliu malonumu groju savo puikaus bičiulio Broniaus Kutavičiaus kūrinius ir visada žinau, jog ką jis parąšys, tai bus aukšto meninio lygio“, pabrėžė pianistas.

Šiai kompozicijai sukurti Broniaus Kutavičiaus pasinaudojo Varšuvoje gyvenančio žinomo lietuvių dailininko Stasio Eidrigevičiaus piešinių ir eilių knyga *Erotizmai*.

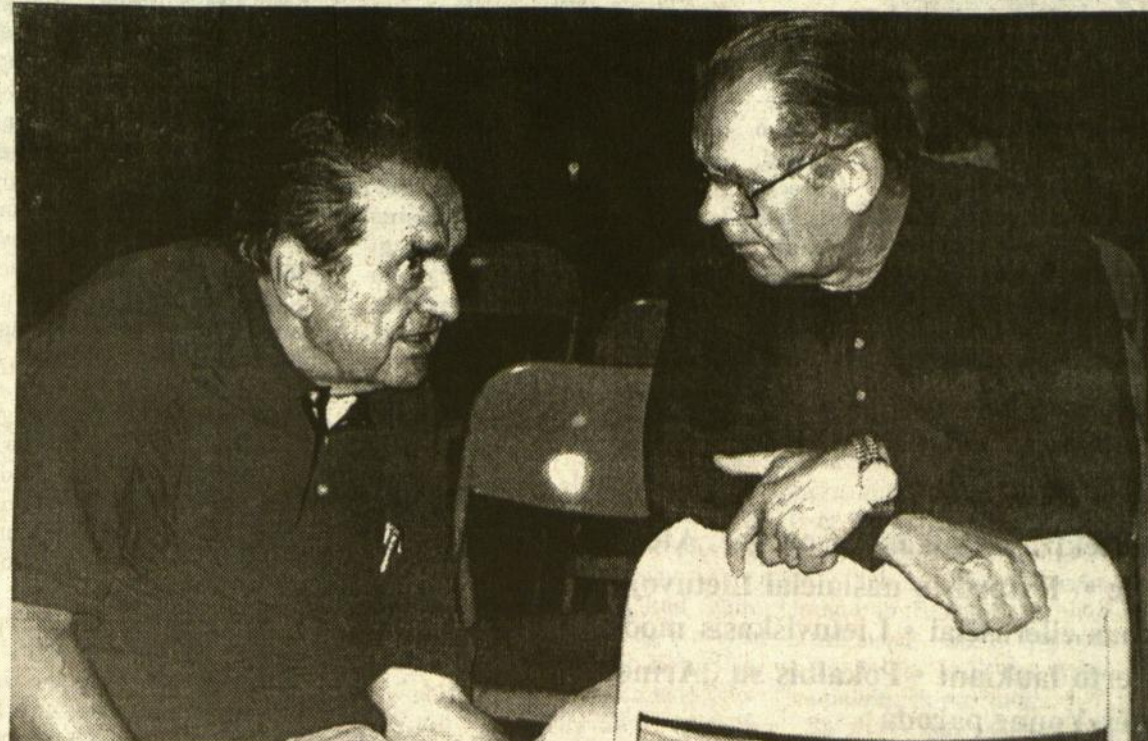
„Stasys per koncertą, kuris vyko F. Chopin Muzikos akademijos salėje, piešė scenoje, o minia klausytojų šėlo iš susizavėjimo“, aprašo lietuvių kompozitoriaus kūrinio premjerą lenkų laikraštis.

Lietuvių kalbos gramatika angliškai

Pirmą kartą pasirodė tokia išsami ir visapusiška, prabangiai išleista, lietuvių kalbos gramatika anglų kalba *Lithuanian Grammar*, skirta lietuvių kalba besidominčiam skaitytojų, nemokantiems šios vienos seniausių indoeuropiečių kalbų. 800 puslapių knygoje siekiama aprašyti dabartinės lietuvių kalbos gramatinę sistemą. Knyga išleido „Baltos lankos“, remiamos Lietuvos vyriausybės, Soros fondo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ir Lietuvos tautinio mokslo fondo. Daugiau informacijos apie šį retą leidinį galite gauti paskambinę į *Darbininko* redakciją 718-827-1352.

Paskaitą Ateitininkų studijų dienoje skaito astrofizikė Audra Baleišytė. Rimos Polikaitės nuotrauka

Pertraukos metu tariasi dr. Vytautas Vygantas ir Pranas Zaranka.

Rimos Polikaitės nuotrauka

Sugriautų namų vaikai

Rytprūsių našlaičiai po karo Lietuvos kaimuose

GRAŽINA SLAVENIENĖ

• Silvija Peleckienė. SUGRIAUTŲ NAMŲ VAIKAI: ŽMONĖS IR LIKIMAI. Rytas, 1995. 195 puslapiai.

Ši nedidelė, kuklios išvaizdos knygutė sunkiai sveria savo turinį. Knygoje sukauptos 25 apybraižos, autorės surinkti ir perpasakoti 25 žmonių vaikystės atsiminimai. Tie žmonės, tai vadinami „vilko vaikai“, rytprūsiečiai našlaičiai, kurie po karo, badaudami, klaidžiojo po Lietuvos kaimus, ieškodami maisto ar darbo.

„Girdėjau tiek skaudžių išpažinčių, ruošdama šią knygą“, savo knygos įvade, rašo Silvija Peleckienė. Nuniokotam Karaliaučiaus krašte siautė baisus badas, vaikai vienu ar kitu būdu tapo atskirti nuo savųjų. Lietuvoje kaimiečiai juos pavalgdydavo ir kartais laikinai prigliaudavo. Kelionės į Lietuvą būdavo vargingos ir pavojingos. Milicija vaikus gaudė. Naktimis ir grįžtant užpildinėdavo banditai. Vieni laimingai grįžo, kiti pasiliko ilgai, apsiprato, dar kiti buvo įvaikinti. Dabar neįmanoma apskaiciuoti, kiek vaikų liko Lietuvoje. Jų gali būti iki 50.000. Naudingą istorinį foną atsiminimams suteikia Artūro Hermano straipsnis „Karaliaučiaus srities rytprūsiečių likimas po 1945 metų“.

1951 metais Sovietų Sąjungos Ministrų tarybos įsakymu našlaičiai iš Rytprūsių turėjo registruotis grąžinimui į Vokietiją. Saugumas juos gaudė, vertė registruotis, daug jų jėga išvežė į Rytų Vokietiją. Tik adoptuoti vaikai turėjo teisę patys apsispręsti. Užsiregistravo daugiausia kaip trys tūkstančiai. Tie, kurie bijojo registruotis vėl turėjo bėgti slapstyti. Jiems teko

keisti vardus, keisti tikybą, užmiršti gimtąją kalbą, atsikyti savo tautybės ir kilmės, net ją dergti.

Autorė buvusių „vilko vaikų“ prisiminimus pradėjo rinkti 1994 metais. Pripratę visą amžių slapstyti, daug jų ir dabar nenori viešai kalbėti. Jie dabar seni žmonės. Nors jie daugiau 50 metų neturėjo jokio kontakto su savo tėvyne, jų tarpe dar yra tokių, kurie prisimena tėvus, brolius, seseris, kitus gimines. Jie giliai suaugę su Lietuva, bet savo šaknų neužmiršo. Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę ir atstacius diplomatinis santykius su Vokietija, jie įteikė prašymus atgauti vokiečių pilietybę. Jų prašymai buvo atmeti. Šiandien apie 200 buvusių „vilko vaikų“ susibūrę draugijoje „Edelweiss“, morališkai vie-

riuose — pastate, kurio geriausioje salėje tuo pat metu vykdavo valdžios palaimintų socializmo dailės darbų parodos.

Kurti šiuolaikinį, modernų meną, nesitaikstyti prie okupacinės valdžios primetamų socializmo dogmų, mūsų dailininkams buvo nelengva dėl informacijos apie kitų šalių naujas meno kryptis trūkumo, dėl geležinės uždangos blokuojamo sąlyčio su tuometiniais meniniais reikšniais Vakaruose. Kaip rašoma Elenos Lubytės paruoštame parodos kataloge-knygoje, mūsų dailininkams padėdavo kitų šalių, o taip pat iš-eivijos lietuviai dailininkai, kiti kultūrininkai. Atvykdami į Lietuvą jie savo pažįstamiems ir giminėms atveždavo reprodukcijų albumų, kitokių meno leidinių. Tie keliaudavo per patikimų bičiulių rankas. Mūsų dailininkams buvo svarbus ryšiai su Anglijoje gyvenusia išeivine dailine Elena Gaputyte, su JAV lietuviais dailininkais V. Vizgirda, Kaziu Varneliu, morališkai palaikiusiais avangardinius, naujus Lietuvoje kuriančių dailininkų sumanymus. Išeivijoje leisto *Aidų* žurnalo puslapius, tuometinio redaktoriaus Juozo Girniaus iniciatyva, puošdavo mūsų tyliojo modernizmo darbų reprodukcijos. J. Šerienės tvirtinimu, ne be užsienyje gyvenančių mūsų tautiečių dailininkų paramos ir patarimų dailininkų Šerių namuose atstuntajame dešimtmetyje buvo sukurta tikriausiai pirmoji Lietuvoje instaliacija. Parodos kuratorė Elena Lubytė kataloge rašo, kad studijuodami minėtus Gaputytes atsiskyrė vadovėlį (J. W. Millsand, M. Gillespie *Studio Bronze Casting*) nuošaliame Vilniaus Jeruzalės rajone, duobėje po ažuolu, jauni

nas kitą paremia. Jie jaučiasi kaip žmonės be šaknų, niekur nebeprisiklausa. Saviesiems jie svetimi, sako autorė. Lietuviai į juos žiūri kaip į savo rūšies išdavikus.

Man asmeniškai ši tema jau seniai prie širdies. Pirmą kartą apie „vilko vaikus“ sužinojau 1975 metais, kai teko žurnalui *Aidai* recenzuoti 1974 metais Huettendorf'e Vokietijoje, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pastangomis išleista publikacija *Fine Dokumentation: Deutsche in Litauen nach 1945*. Brošiūroje buvo sukauptos citatos rytprūsiečių, kuriuos pirmasis pokario metais nuo bado gelbėjo Lietuvos kaimo žmonės. Apie šį unikalų istorinį reiškinį Amerikoje nieko nebuvo žinoma. *Aiduose* išspausdinau pasiūlymą brošiūrėlėje, bibliografiškai patobulinus, naujai išleisti, gal išversti į anglų kalbą. Tais pat metais *Moters* žurnalo redakcijai paruošiau citatų vertimus. Deja, jokio atgarsio nebuvo.

„Vilko vaikų“ išgyvenimai užsimiršo. Silvijos Peleckienės knyga juos atgaivino.

Silvija Peleckienė savo knygą išspausdino geru laiku, nes beveik tuo patiu metu ta pačia tema Vokietijoje pasirodė knyga *Wolfskinder; Ueberganger an der Memel* (Berlin: Basis Druck, 1996). Autorė Ruth Kibelka. Kibelkos knyga yra mokslinio pobūdžio, autorės magistrinis darbas. Kibelka remiasi archyvine medžiaga, nušviečia ir Klaidos gyventojų likimą. Knygą recenzavo Artūras Hermanas žurnale *Nordost Archiv* (No. 2, 1996).

Silvijos Peleckienės knygos pristatymas įvyko Šiauliuose, „Edelweiss“ grupės suvažiavime, suvažiavimą *Lietuvos aidą* aprašo korespondentas Leonas Peleckis, Šiaulių almanacho *Varpai* redaktorius. Silvija Peleckienė yra *Varpų* almanacho redaktorė ir stilistė. Už savo knygą ji buvo apdovanota Žurnalistų draugijos premija.

dailininkai P. Mazūras ir M. Navakas liejo pirmąsias bronzos autorines skulptūras. Beje, tie šių dailininkų bronzos liejiniai buvo eksponuoti tyliojo modernizmo parodoje.

Kad tuo laikotarpiu daugelis Lietuvos dailininkų pusiau slapta, tyliai, bet intensyviai dirbo, ieškojo naujų, netradicinių išraiškos būdų, suko modernizmo, avangardizmo keliu, liudija didelės parodos apimtis — joje dalyvavo 44 autoriai su 202 savo darbais.

Parodos kuratorė Elena Lubytė mane privedė prie parodoje kabėjusių kauniečio dailininko V. Povilaiteio 1958 — 1969 metais sukurtytų abstrakčių *Siluetas, Vėlyvi žiedai, Prieblanda* ir kitų, kurios čia buvo pirmą kartą eksponuotos, niekur nerodytos. Pasak Lubytės — tai vieni iš pirmųjų mūsų tyliojo modernizmo kūrinių. Daugelio parodos lankytojų dėmesį atkreipė V. Antanavičiaus asamblėzai. Lubytės nuomone, šio dailininko ankstyvieji ir šiandieniniai darbai, — tai tipiškasis lietuviškas modernizmas. Eksponuotos kelios V. Žiliaus optinio abstrakcionizmo struktūroms būdingos drobės. K. Zimblytė parodoje eksponavo keletą abstrakčių, subtiliai koloristiškai minimalizuotų tapybos drobių ir koliažų. Idomūs R. Vaitekūno, A. Kuro, V. Kiserausko, L. Surgailio, J. Švažo, V. Šerio, L. Katino, P. Repšio, kitų mūsų modernizmo taisyklais kūrusių dailininkų darbai.

Idomūs buvo ne tik tapybos, grafikos, skulptūros, instaliacijos, bet ir kiti eksponatai. Neturėdami galimybių savo modernizmo darbus eksponuoti parodose, dailininkai savo ieškojimus išreiškėdavo, išpašydavo savo bičiuliams, paštu siun-

KAIP MAN UŽVERT ŠIĄ DIENĄ?

*Kaip man užvert šią dieną,
Kuri baugios tylos jau sklidina?
Kaip įrašyt krauju į mėnesienas
Visų poetų giesmes ir dainas,*

*Kad jos, prieš saulei tekant suskambėtų
Net lauko akmenis graudenančia gaida,
Ir mes pradėtume vieni kitus mylėti,
Bučiuot pūliuojančias žaizdas...*

*Bet kur, o Viešpatie, tos jėgos
Stebuklui panašiam atlikt?
Juk mumyse pačiuos dar kriviai
tebemiega —*

Homerai Lietuvos akli!

*Skubėkim budint juos iš kapo,
Nors tai atrodytų negalima,
Nors mano žodžiai gi per trapūs —
Atskilę nuo gyvenimo...*

UŽ TŲ MEDŽIŲ

*Už tų medžių, už rudens svyrūnų medžių
Noksta tūkstančiai naujų pavasarių.
Už tų medžių ten kažkas atleisti meldžia,
Kad paliko mano širdį pravią.*

*Kaip galės dabar jį sutalpinti
Sniegą, gruodą, speigą ir pūgas
Ir iš menkniekių naujas dainas supinti,
Virpint kanklių apledėjusias stygas?*

*Šiapus medžių gi pavasarių pilnybės
Niekuomet nebuvo ir nebus. —*

*Tik tas ilgesys dainuojančio žmogaus
beribis,*

Tik tie kryžiai ir smūkeliai ant kapų...

PRO AMŽINYBĖS PRAVIRĄ LANGĄ

*Kartais kalbuosi su tuo medžiu,
Kurs mano žemėj gintaru verkė.
Aiškiai jo balsą sielų girdžiu.
Tai ne svajonė — manęs nesmerkit!*

*Pradeda sunkios ūkanos kristi
Gintaro medžių sodai šlamėti,
Bet vis stiprėja mūsų draugystė,
Nors mainos žemės vaizdas iš lėto.*

*Kur buvo girios, linguoja jūra, —
Kur ošė sodai — dejuoja bangos. —
Atakę amžiai į mus sužiūro
Pro amžinybės pravirą langą...*

*Ką tau sakyti, gintaro medį,
Ašarų eroj sopulį kentęs,
Tropikų žalią našą numetęs,
Pirmas apverkęs Nemuno gentį —*

*Ar kad jau bangos nebedainuoja
Ir niūksa uolos siaubingai nykios,
Ar kad žuvėdra — siela manoji —
Baltijos marių krantuose klykia?*

LAIVAS

*Kasdieną laukiu savo laivo,
Kuris gal niekad neatplauks.
Padangėję debesys keleiviai
Kartoja: Dar palauk, palauk.*

*Bet kaip belauksi, jei nėra kantrybės,
O laikas, toks brangus, brangus!
Jei tas laukimas tapo amžinybe,
Ir naktį ant akmens budėt baugu.*

*Tie debesys tik ir težino,
Ar laivas dar paviršiuje, ar gilumoj;
Ar reikia laukti jo prie vandenyno,
Ar grįžt su liūdesiu namo. —*

*Su liūdesiu, jei viskas jau nuskendo,
Ir nieko žemėje nebenturiu,
Tiktai tą baltą karsto lentą —
Tu, vandenynė, — per žiaurus!*

PER TOLI

*Per toli buvau nujęs,
Nesvajojau besugrįžti. —
Mano brolis buvo vėjas,
O sesuo — vėlė be krikšto.*

*— Kas gi čia per giminystė? —
Gal paklausk, tai išgirdę,
Bet pradėjo lapai kristi —
Grįžo ilgesys į širdį...*

*Ir pataikė į tą vietą,
Kur kadaise įrašyta,
Jog prisiekiame mylėti
Amžinai mes vienas kitą.*

*Meilės žodžiai neišdilo
Net gi dar giliau įsmigo.
Juos kartoja naktį šilas,
Dieną — paukščiai giesmininkai.*

*Kaip gi aš galiu tylėti —
Jau ir taip ilgai tylėjęs. —
Sesės vėlės, palydekite,
Nešk mane ten, broli, vėjau.*

PALIKIMAS

*Jau dabar nereikės rankos išmaldai tiesti
Arba eit paduriais elgetaut. —
Tau palieka visi mano pasakų miestai:
Visos žemės ir pilys — tik tau...*

*Tau palieka ir visos svajonės,
Ir visi nesapnuoti sapnai;
Nesuspėtos atlikti kelionės
Jūrom lūžusiais gulbių sparnais.*

*Tau palieka neužbaigtos eilės,
Žodžiai, niekam neištarti,
Į granitą įšalusį meilę,
Ant jazminų nualpus naktis.*

*Nesuspėjau laiku parašyt testamentą —
Su lobiu ką tik nori, daryk. —
Gal tiktai man vienam jis toks šventas,
Gal ta meilė tik man nemari.*

Lietuviškasis tylusis modernizmas

ALGIMANTAS ANTANAS NAUJOKAITIS

Neįprastai daug lankytojų susilaukė Vilniuje, Šiuolaikinio meno centre iki rugpjūčio 17 d. veikusi paroda, pavadinta *Tylusis modernizmas Lietuvoje*. Joje buvo eksponuoti Lietuvos dailininkų darbai, sukurti sovietmečiu — nuo 1962 iki 1982 metų. Tai tas laikotarpis, kai kompartija saugojo menininkus, kad jie nenukryptų nuo geležinių, vadinamo socialistinio realizmo, reikalavimų, o Nikita Chruščiovas, apsilankęs Maskvos dailininkų parodoje, ištarė avangardistams lemtingą frazę: „Ponai, mes skelbiame jums karą!“

Nors tuometinės sovietinės Lietuvos valdžia buvo ne tokia kategoriška, buldozeriais nesuversdavo šiukšlyną į modernizmo linkusių dailininkų darbų, bet ir oficialių parodų sales jų neįleisdavo be Kultūros ministerijos ir tuometinės Dailininkų sąjungos leidimo. Jų paprastai negaudavo naujų, modernesnių išraiškos būdų ieškoję dailininkai. Tai rodo vienas iš parodos eksponatų — Dailininkų sąjungos valdybos prezidiumo posėdžio, įvykusio 1997 metų gegužės mėnesyje, protokolas dėl vieno iš lietuviškojo modernizmo pradininkų Lino Katino. Protokole rašoma: „L. Katinas, neturėdamas LTSR Dailininkų sąjungos valdybos pritarimo ir Kultūros ministerijos leidimo, pats savarankiškai organizavo savo parodą Talinn'e. Nutarta: metams nepriimti L. Katino darbų į parodas, nesistieji jį į dailininkų kūrybos namus.“

Nelegaliai, panašiai kaip ir

Katalikų Bažnyčios kronika, tuomet funkcionavo ir šiuolaikinė religinė dailė. Vilniaus Kurijai iškalęs Vilniaus miesto globėjo šv. Kristoforo statulą, dailininkas A. Kmieliauskas buvo pašalintas iš Dailininkų sąjungos narių. O jei kas ir praprusdavo pro valdžios akis, kurioje nors kultūrinėje įstaigoje surengdavo savo modernesnių darbų parodas, jas tekdavo tuoj uždaryti. 1985 metais valdžios nurodymas privertė nutraukti Respublikinėje bibliotekoje Š. Saukos ir A. Skackausko tapybos parodas.

Parodoje eksponuoti ne tik dailininkų darbai, bet ir to laikotarpio nuotraukos, dailininkų laišku, dienoraščių ištraukos, kita dokumentinė medžiaga, rodo, kad jokios užtvaros nesulaikė dailininkus nuo naujų ieškojimų, nuo lietuviškojo modernizmo kūrimo. Pasak parodos kuratorės Elenos Lubytės, laisvas, nekontroliuojamas parodinis gyvenimas vyko Juditos ir Vytauto Šerių, Marijos Ladigaitės, skulptoriaus Vlado Vildžiūno ir kitų dailininkų namuose bei dirbtuvėse. Beje, kai kurios kūrybinės sąjungos, mokymo įstaigos eksponuoti atstumtųjų dailininkų darbus leisdavo nuošalėse patalpose — Rašytojų sąjungos klube, *Vagos* leidykloje, Konservatorijoje, Panevėžio teatre. Parodos atidarymo dieną grupė dailininkų — modernistų sakė, kad jie išgudrindavo savo darbus iškabinti tu patį oficialiųjų Dailės parodų rūmų nuošalesniuose korido-

riuose — pastate, kurio geriausioje salėje tuo pat metu vykdavo valdžios palaimintų socializmo dailės darbų parodos.

Kad tuo laikotarpiu daugelis Lietuvos dailininkų pusiau slapta, tyliai, bet intensyviai dirbo, ieškojo naujų, netradicinių išraiškos būdų, suko modernizmo, avangardizmo keliu, liudija didelės parodos apimtis — joje dalyvavo 44 autoriai su 202 savo darbais. Parodos kuratorė Elena Lubytė mane privedė prie parodoje kabėjusių kauniečio dailininko V. Povilaiteio 1958 — 1969 metais sukurtytų abstrakčių *Siluetas, Vėlyvi žiedai, Prieblanda* ir kitų, kurios čia buvo pirmą kartą eksponuotos, niekur nerodytos. Pasak Lubytės — tai vieni iš pirmųjų mūsų tyliojo modernizmo kūrinių. Daugelio parodos lankytojų dėmesį atkreipė V. Antanavičiaus asamblėzai. Lubytės nuomone, šio dailininko ankstyvieji ir šiandieniniai darbai, — tai tipiškasis lietuviškas modernizmas. Eksponuotos kelios V. Žiliaus optinio abstrakcionizmo struktūroms būdingos drobės. K. Zimblytė parodoje eksponavo keletą abstrakčių, subtiliai koloristiškai minimalizuotų tapybos drobių ir koliažų. Idomūs R. Vaitekūno, A. Kuro, V. Kiserausko, L. Surgailio, J. Švažo, V. Šerio, L. Katino, P. Repšio, kitų mūsų modernizmo taisyklais kūrusių dailininkų darbai.

Idomūs buvo ne tik tapybos, grafikos, skulptūros, instaliacijos, bet ir kiti eksponatai. Neturėdami galimybių savo modernizmo darbus eksponuoti parodose, dailininkai savo ieškojimus išreiškėdavo, išpašydavo savo bičiuliams, paštu siun-

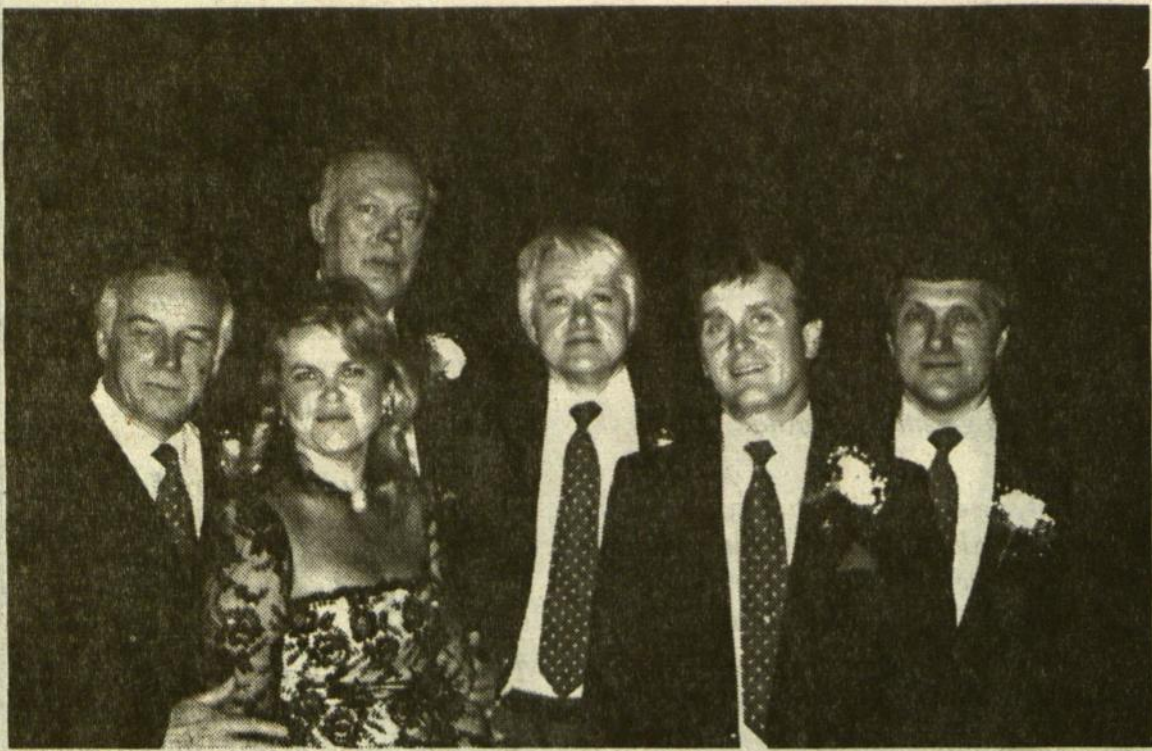
čiamuose laiškuose, atvirukuose, šventiniuose sveikinimuose. Parodoje buvo eksponuotas vienas toks (tarp daugelio kitų) dailininko Alfonso Andriūškevičiaus kalėdinis sveikinimas savo kolegai Kostui Dereškevičiui. Šio atviruko-sveikinimo fragmentas tapo savotiška šios parodos emblema. Išpašyta diždžiuliam faneros lape prie Šiuolaikinio meno centro durų, ji iš tolo kvietė lankytojus į pa-

rodą.

Tenka sutikti su menotyrininkės A. Dapkutės savitais tyje 7 *meno dienos* išreikšta nuomone, kad parodoje buvo daug meninių vertybių, kurių daugumą dabar retai pamatysi mūsų parodų salėse. Po parodos šie paveikslai tebeguli dailininkų dirbtuvėse, yra jų privati nuosavybė. Pasak A. Dapkutės, tarp parodoje eksponuotų paveikslų yra daug tikrų lietu-

viško modernizmo šedevrų. Jie ir dabar gaivūs ir ne kiek neprimena antikvarinių daiktų, vertingų dėl senumo. Juos jau dabar valstybė turėtų įsigyti būsimai numatyta pastatyti Nacionalinei galerijai, kol dar jie yra autorių nuosavybė ir kol juos nenupirko privatus kolekcionieriai.

1997 m. rugpjūčio 24 d.
Vilnius

Boston'o muzikinis sekstetas: (iš kairės) Ričardas Lizdenis, vadovė Daiva Navickienė, Gintas Simonaitis, Helmutas Lingertaitis, Bronius Banaitis ir Norbertas Lingertaitis.

„Margučio II” koncertui artėjant

MARIJA REMIENĖ

1932 metais Čikagoje radijo bangomis nuskambėjo lietuviškas žodis. Jį išgirdę tautiečiai — Amerikos lietuviai prisipildė džiaugsmu. Tada nei pats Antanas Vanagaitis gal nesitikiėjo, kad jo įsteigta „Margučio” radijo programa toli, toli pranoks jo paties gyvenimo dienas; kad lietuviškas žodis skambės, kad ji lietuviška daina lydės, o lietuviška širdis girdės ir džiaugsis.

Atšventus „Margučio” 65-erių metų sukaktį, radijo laida nestoja, bet iš naujo sutvirtėjusi, kaip „Margutis II”, skleidžia žinias iš Lietuvos ir viso pasaulio, ir savos aplinkos penkis vakarus per savaitę. Nuo pat „Margučio” įsisteigimo, radijo laida gyvavo pasižymėjusių asmenų pastangomis ir aukomis. Be to, „Margutis” garsoje didingais suruoštais koncertais, kas taip pat padėjo jam gyvuoti.

Mūsų lietuviškoj Čikagoj ši rudenį yra ypač daug visokių kultūrinių įvykių bei koncertų. Tenka tik džiaugtis, kad mes nenukrypstame nuo savo šaknų ir nuo savo meninių aprašų. Spalio 19 dieną „Margutis II” rengia koncertą, kuris dainų aidais nukels mus ten, kur bėga Šešupė... Spalio 19 dieną Čikagos Jaunimo centre įvyks iš Bostono atvykstančio vyrų vieneto koncertas. Visiems lietuviams, tiek seniai, tiek naujai atvykusiems, bus malonu tą koncertą išgirsti. Šiam vyrų vieneto vadovauja Daiva Navickienė. Tas sekstetas buvo įkurtas prieš 30 metų kompozitoriaus Juliaus Gaidelio. Per daugelį metų keitėsi veidai ir keitėsi dainų repertuaras. Ši sykį jis atveš į Čikagą ne tik liaudies dainų, bet ir lietuvių kompozitorių sukurtų kūrinių. Jų programos klausydami, pasijusime lyg savajame krašte. Vienetą sudaro: Ričardas Liz-

denis, Gintas Simonaitis, Helmutas Lingertaitis, Bronius Banaitis ir Norbertas Lingertaitis. Šis muzikinis vienetas ypač daug koncertuoja rytų Amerikos lietuvių apylinkėse. Čikagoje jis buvo seniai. Dabar jis pasikeitęs su naująja vadove priešaky.

„Margučio II” valdyba, ypač Vaclovas Momkus, kuris yra prityręs organizatorius, rūpinasi šio artėjančio koncerto pasisekimu. Vaclovo Momkaus rūpesčiu yra padaryti gražūs plakatai. Bilietai platinami „Seklyčioje”.

Brangieji „Margučio II” bičiuliai, tik jūsų visų dėka „Margutis” gyvuos ir ateityje. Nepamirškite atsilankyti spalio 19 dieną, sekmadienį, 3 val. p.p. į „Margučio II” koncertą Jaunimo centre, jį paremti savo atsilankymu ir pasidžiaugti, kaip turtinga ir prasminga yra lietuviška daina.

Pokalbis su „Armonikos” vadovu Stasiu Liupkevičium

PRANĖ ŠLUTIENĖ

— Prisimenu labai gerai tą pirmą kartą, 1989 metais. Lietuva dar buvo sovietų okupuota, prasidėjęs Sąjūdžio įkarštis. Reikėjo leidimų, vizų iš Maskvos. O kaip sunku buvo, nebuvo žinoma ar atvykstat, ar ne. Koncertų eiga suruošta, bet „Armonika” dar neturi vizų. Skambinimai ir įvairios įstaigos Washington'e. Skambinimai ir į Amerikos ambasadą Maskvoje. Atsime, ką sakiau: sėskite į traukinį, eikite į Amerikos ambasadą, atsisėskite ant laiptų. Visokiais būdais bandėme. Pagaliau, iš Kanados paskambino palydovas ir pasakė, kad jau lipsite į lektuvą skrydžiui į Washington'ą, o aš dar tebesu Čikagoje. Nuskridau į Washington'ą ir radau išpėpusius, pavargusius vyrus laukiant. Ši kartą ar lengviau, ar sunkiau?

— Irgi iš karto neišdavė vizų. Reikėjo palaukti. Ne labai nori įsileisti muzikantų, bet Tavo buvimas Vilniuje pavasarį daug padėjo.

— Kai žvelgiate atgal, kokios buvo Jūsų pirmos mintys ir ko tikėjotės iš Amerikos žiūrovų?

— Nežinojau, ar tikėtis ar ne, kad lankysimės Amerikoje. Mums visada malonu susitikti su lietuviams, gyvenantiems Lietuvoje. Man ypač brangi Amerika. Mano senelis palaidotas Amerikoje. Mes žinojome, kad daug yra lietuvių Amerikoje, bet nežinojome, kaip mus priims ir ar patiks mūsų ansamblis.

— Dažnai skraido baltos varnos, kad „Armonika” iširo, nebėra. Nuvažiuos į Lietuvą, matau kitaip. Kokie buvo šių metų „Armonikos” pasirodymai Lietuvoje?

— Iš liaudiškų ansamblių yra pastoviausias. Daugiau nei 28-erius metus muzikuojame visi kartu. Negalėčiau šių metų visus koncertus išvardyti. Gal keltų rajonų. Buvo koncertai, susitikimai Vilniuje, Panevėžio rajone, Telšiai, Skuodas, Kupiškis, Kėdainiai, Radviliškis, Kretinga, Ukmergė, Utena, Jonava, Birštonas, Molėtai, Kauno ir Prūsų 400-ųjų metinių minėjime.

— Skaitytajam būtų įdomu sužinoti apie Tavo kelią į mu-

„Armonikos” ansamblio nariai: (iš kairės) Giedrius Butautas, Alfredas Klimas, Ramutis Kaspariūnas, Jonas Valuckas ir vadovas Stasys Liupkevičius. „Armonikos” koncertai vyks spalio 12 dieną, 12 val. vidurdienį Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e, ir 4 val. p.p. Jaunimo centre.

ziką. Kada ir kaip atsirado mintis būti muzikantu?

— Nuo mažens svajoju būti muzikantu, nuo ketverių metų mušiau būgną su vyresniaisiais broliais, o nuo penkerių pradėjau čirškinti armoniką. Užaugau Kėdainių rajone, Šėtos miestelyje.

— Kaip susiklostė Tavo muzikanto kelias?

— Baigęs septynmetę, įstojau į J. Gruodžio muzikos mokyklą, kur mokiausi dviejų specialybių — liaudies instrumentų ir vokalo, mat, sustiprėjus balsui, nutariau ir dainuoti. Po armijos dainavau dainų ir šokių ansamblyje „Lietuva”, įstojau į valstybinę konservatoriją. Nuo 1966 metų pradėjau draugauti su televizijos ir radijo orkestru. Ir nuo pat kolektyvo kūrimo draugauju su „Armonika”.

— Nesate pirmas „Armonikos” vadovas?

— Ne. Ankstesnis vadovas buvo kompozitorius Vytautas Juozapaitis, kurio palikimas yra didelis. Ilgai nesiryžau pradėti vadovauti. Tačiau reikėjo.

— O dabar specifika apie darbą? Koks yra pagrindinis darbas?

— Pagrindinis darbas — įrašai televizijai ir radijui, studijoms. Ir kiekvieną laisvą minutę, koncertai žiūrovams. Nes

tai būtina. Be kontakto su gyvu žiūrovu mes daug ką prarastume. Visas kolektyvas — tai vienminčių, degančių kūryba ir didele meile savo darbui, būrys.

— Ar nepagalvojate, kur Jūsų sėkmės priežastis, kodėl jūs esate tokie populiariūs?

— Išvažinėjome visą Lietuvą. Visur ploja, nuosirdžiai sutinka. O priežastis? Mūsų pagrindinis žiūrovas — žemdirbys. Sėkmė turbūt priklauso nuo liaudiškumo, tradicijų, kad jų neardome, o tęsiame. Juk grojame liaudžiai, kuri savo dainą, muziką, visada vertina ir myli.

— Jūsų vadovaujame ansamblyje yra net du artistai Nacionalinėje filharmonijoje. Reikia prisitaikyti prie jų. Dalyvauja ir Valstybinėje operos ir baleto teatre, irgi susidaro sunkumų. Kaip viską išsprendžiate?

— Giedrius Butautas yra antro smuiko koncertmeisteris ir Jonas Ališauskas yra kontraboso koncertmeisteris. Šiais metais abu su filharmonija koncertavo: Prancūzijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje, Danijoje ir Belgijoje. Sunku suderinti ir Jono Valucko dalyvavimą. Jonas ruošėsi „Aidos” premjerai, be vizų sunkumų negalėjome pavašarinti, koncertai žiūrovams. Nes

— Koncertavote nemažai kituose pasaulio kraštuose. Pasakėte didesnė keltinė buvo Australijoje. Kaip ten sekėsi?

— Ansamblis laimingas. Pirmą kartą šventėme Kaledas ir Naujus metus vasarą. Sutiko mus labai gerai, nepaprastai šiltai. Žiūrovai ir šeiminkai buvo nuostabūs.

— Iš „Armonikos” jūsų artistai negali pragyventi, jiems ji yra priedas prie kasdieninės duonos, ar ne taip?

— Mūsų ansamblis algų negauna, tik kiek koncertų turime, tai ir moralinė, ir finansinė parama. Ansamblį galima pavadinti tautiniu. Grojame tik lietuvių kompozitorių ir liaudies muziką. Mūsų repertuare yra per 500 dainų ir nė vienos dainos anais laikais apie partiją. Didžiausia laimė kartu pabendrauti su tais žmonėmis, kurie mėgsta lietuvišką dainą. Atrodo, kad mūsų misija ir yra išlaikyti lietuviybę.

— Jau girdejau, kad yra didelė galimybė pavasarį aplankyti Sibire gyvenančius lietuvius. Linkiu ansamblietiams sėkmės, kad Jūsų planai išsipildytų. Ačiū už pasikalbėjimą.

1997 m. rugsėjo 12 d.

Dangiškieji kojotai

PRANAS VISVYDAS

Tą dieną, kai gavau kvietimą į Yonės Young (Kvietytės) ciklo „Celestial Coyotes” parodos atidarymą rugsėjo 19 dieną ne kur kitur, o Calgary mieste, Albertoje, buvau ką tik perskaitęs Los Angeles times laikraštįje stambų straipsnį apie kojotų padėrės nesulaikomą daugėjimą Šiaurės Amerikoje. Rašoma, jog šitie visūs padarai, nepaisant aršių naikimo priemonių, avių augintojams kasmet pridaro 35 milijonus dolerių nuostolių. Ir nesiliauja daugėti.

Iš tiesų kojotai savo mėsdisku plėšrumu nei kiek nenusileidžia žmonėms. Gal jų energija atsirūva iš begalinių visatos žvaigždynų, iš nakties, kurią jie taip mėgsta. Ankstyvieji Amerikos indėnai juos vadino Dievo šunimis. Jų budrios akys buvo regimos tamsioje — už ugnivietės gaisų ribų. Protarpiais pasigirdavo gailus, į žvaigždes kylantis riksmas. Tiesiog nevadintinas šunų kauksmu.

Ir štai lietuvių, buvusi modernaus baleto šokėja ir choreografe Yonė Young (apie ją — Jonę Kvietytę rašo Encyclopaedia Lituanica), palikusi žymų įspaudą Kanados šokio mene, jau nuo 1979 metų reiškiasi kaip profesionali dailininkė — grafikė, vitražistė, „mixed media” tapytoja. Reikėtų ilgoko sąrašo išvardinti jos individualias ir grupines parodas Kanadoje ir JAV ar galerijas, universitetus, bendroves, valdžios įstaigas, išsigijusias jos darbus; net kelias šventoves su jos vitražais. Savo darbštumu ji ne

kiek nenusileidžia bet kuriam dailės meistriui vyrui. Drąsiai imasi daug ko ir įveikia. Gimusi po Liūto ženklui, Yonė laikosi angliško iššūkio: „Why not?” — O kodėl gi ne? Tuo būdu dažnas sumanymas, net ir sudėtingas vitražas ar daugialypis viena tema paveikslų ciklas tampa įkūnyti — dirbant susitelkus, sklandant poetinės vaizduotės orbitoje. Tarp kitko, meno dalykus ji neretai apmąsto savo eilėraščiuose.

Susitelkimui ir vaizduotei tinkamas sąlygas Yonė Young turi Leighton dailininkų kolonijos Banf meno centre, Alberta provincijoje. Retai kur surasi tokią žavinčią aplinką. Matyt, ši vietovė ir atitiko jos meninį pojūtį, pagal kurį nuosekliai vystėsi ir stilūs: spalvingai žerintys, mirgantys ornamentika, kompozici-

Yonė Young „Coyote Series: Road to the Stars”. Maišyta technika, 20" x 15".

joje niekad neprarandantis logiškos darnos. Gerai tikėtų voikiškas būdvardis „bunt”, kuo tovi ir atitiko jos meninį pojūtį, pagal kurį nuosekliai vystėsi ir stilūs: spalvingai žerintys, mirgantys ornamentika, kompozici-

Viename laiške dailininkė aprašo šią pasakišką terpę: „Vel

Yonė Young

„Coyote Series: East Wind — West Wind”. Maišyta technika, 15" x 20".

atsidūriau kalnuose — Banf'o centre. Čia vyksta rudens pasaka — sniegas ant kalnų viršūnių, tamsios eglės ir tarp jų švytinčiai geltoni lapuočiai — jų šviesa tarsi sklinda iš vidaus. Briedžiai, elniai, stiroos kramto žolę tarp Centro pastatų...”

Čia ir gimė jos turininga legenda apie kojotus, kurie bendrauja su žvaigždėtu dangumi ir yra palaiminti lakiu epitetu „celestial”. Daugiau nei 40 paveikslų! Maždaug 15 x 20 colių formato, mišrių būdu atlikti. Jų grožis — ne tiek kojotų pavidaluose, kiek nakties skliauto detalių (žvaigždžių, mėnulio, juostų, atšvaitų, viršūnių...) įvairiojantįj ornamentikoj, sukeliančioj geometrinio abstrakto išpažį.

The Collectors Gallery, Alberta, kur iki šių metų spalio 14 dienos veikia šioji paroda, kvietime Banf centro poetas Gordon Burles, trumpai nurodęs Yonės Young sukurtą kojoto charakterio kelis bruožus, rašo: „Be abejo, jis savo dydį turi bendro su žmogumi, bet šioje nuostabioje paveikslų serijoje Yonė pasi-telkė šį narsiai nekalta draugą padėti jai patirti dangaus ir visatos grožybes”.

Pravartu nurodyti Yonės Young neseniai įvykdytas vitražines kompozicijas. Kad ir

Dailininkė Yonė Young (Kvietytė)

Presbiterionų šventovei, ar tą ketverių metų laikų linksmybėmis trykstantį 10 x 15 pėdų vitražą naujos mokyklos Edmonton'e vidinei sienai, pavadinant „The Art Wall”. Atidarymo dieną dailininkė susilaukė palankiausio įvertinimo.

Kvietime rašoma, kad Yonė Young gimė Lietuvoje ir nuo 1949 metų gyvena Kanadoje. Jos ilgalaikis domėjimasis vaizdiniu menu formaliai buvo dirpliuotas 1979 metais, kai ji

baigė Alberta College of Art and Design grafikos specialybę. Žiūrėję jį jos gausių darbų reprodukcijas, aiškiai matyti, kaip galingai ją yra apėmusi vaizdavimo aistra, pasireiškianti savitu žaismingumu, ir kokia svarbi jai kurinio dermės technika. Jauste jauti estetišką prigimtį ir sukauptą patirtį, net iš šokio meno laikų. Iš jų gal išplaukia jos paveikslų judrumas.

Savo eilėraštyje anglų kalba Yonė Young yra pasakiusi:

„Dažnai einu / per savo dienas / nelyg/ asmuo /siurrealistiniame tapinyje”. Kas gali žinoti: virštikrovinė Galia, kuri mus valdo, valdo ir ją, valdo ir jos sukurtus draugiškuosius kojotus.

• Mažvydo „Katekizmo” sukautes vienas iš renginių, buvęs numatytas įvykti spalio 12 dieną 3 val. p.p. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, yra atšauktas, kaip praneša Amerikos lietuvių Mažvydo minėjimo komitetas.